Årskrönika 1967

Ålderman Hans Henriksson, 10/11 -66 – 9/11 -67

Giv, o Jesu fröjd o lycka!

Detta året ska man mer än på ett sätt minnas, dels den goda skörden, men också det mörka - Orkanen den 17 okt.

Vintern var mild. Snödroppar och vintergäck blommade i början av febr. och krokusen i slutet av febr.

Den 6-3 var vipan här svalan 3-5.

Alla höstsådda grödor övervintrade bra höstryps-raps, höstvete-råg. Även om det senaste sådda höstvetet såg lite klent ut, i början på våren, men efter tidig N-gödsel repade den sig snabbt.

Vårbruket blev tidigt och kunde fortgå i en följd.

Lagom med regn föll sedan, medan däremot försommaren blev mycket torr, varför det på sina håll blev svåra angrepp av bl.a. bladlöss på betor och säd-särskilt vårsäden- och då havren i första hand.

Pudring och besprutning av ohyran företogs, vare sig det var nödvändigt eller ej. I många fall förefaller det som, såväl pudring som sprutning företages mer än som nödvändigt.

Höstryps- och rapsskörden företas under bra skördeväder, och gav ett bra utbyte.

Sädesskörden kunde även företagas under goda väderleksförhåll. - även om det under sep. månad föll över 100 m.m. regn. Men skörden var då i det närmaste avslutad.

Något större problem att lev. såväl oljeväxter som spannmål fanns inte i år för de odlare som lämnade sina prod. till S.L.C. i Östra Klagstorp, då deras - 62 m.- höga silos byggdes.

Plöjning och annat förarbete till oljeväxtsådden på hösten var besvärlig för de, vilka plöjde före regnet kom.

På grund av torkan uppstod flera svåra och hotfulla bränder vid halmbränning efter skördetröskan.

Brandkårerna runtom hade många utryckningar.

Efterhösten blev idealisk under alla förhåll. Det verkar som om höstsäden i många fall är ”för frodig”. Och rapsen är ändå värre, och på sina platser har den börjat blomma nu på hösten.
Det kan kanske bliva ett problem med övervintringen om vintern ej bliver lämpl. ur väderlekssynpunkt för dessa växter.

Betskörden har - utan avbrott - kunnat fortgå under hela campanjen. Det är nu först de senaste dagarna (30-11) då bortkörningen - på grund av regn - verkar vara lite besvärlig.

Vad sockerhalten beträffar så har denna i regel varit mycket låg. Någon vill göra gällande att det skulle vara det ”gallringsfria” Monogramfröet (red.anm. ”monogermfröet”) som skulle ha en lägre sockerhalt, och mera och frodigare blast än det vanl. enkornsfröet.

Skördeåret 1967 ur många synpunkter bra.

Särskilt kan nämnas Rybs, raps (höst), råg, vete (höst o vår), däremot kunde vårsäden vara mer varierande.

sockerbetor.

Av grödorna kan man kanske säga att följande kg. pr. tnld. i utbyte. H.rybs 1.300 H.raps 1.600 V.raps 500. Senap 700 H.vete. 3000 Vårvete 2.600 H.råg 2.800. Vårkorn 2.500 Havre 2.500. Sockerbetor 25.000.

Plöjningen, höst, har även hunnit utföras i bästa väder, och nu (30-11) har väl de flesta i det närmaste slutplöjt.

Självgående skördetröska inköptes gemensamt i år av Gösta Olsson nr. 1, och Anders Olsson 17-18. Det var den första självgående skördetröskan som kom till byn. Även om Knut Hansson 12 har haft en sådan omk. 10 år. Men K.H. bedriver maskinstn. - vad tröskn. beträffar.

Gustav Petrici Klagstorp har brukat en sådan på sina egendomar i Espö-nr 9 och Karlsro. Och Förvaltn.bol Thorvald i H-dynge likaså på sin egendom Espö 3.

Några svårare åskväder har det ej varit under 1967.

Allt har ej varit av godo under året, och det är orkanen den 17 okt., som väl inte glömmes så lätt av den nuvarande generationen. Den var fruktansvärd där den drog fram.

Dagen började med relativt vackert väder, halvklart.

Vid middagstiden (12.00) började det så smått att blåsa upp. Senare på em. kom starka regnskurar.

Själv reste jag till Trelleborg med 13.00 bussen. Blåsten tilltog och vid 16.00 tilltog den alltmer, vid 18.00 tiden var det full storm.

Det var nästan omöjligt att vistas ute på gatorna, gå mot vinden var omöjligt. (Och de unga damerna hade ett fasligt schå att styra sina kort-korta kjolar.)

Vid bussens avgång 18.15 från Trelleborg blåste det så våldsamt att bussen skakade fram och åter av stormens verkningar.

Vid hemresan låg alla byarna (Endast Klagstorp hade ljus) i mörker, såväl gatubelysningen som lyset i ”stuorna” voro också släckt.

Och när bussen kom till Espö 19.00 då blåste det så att det nästan var omöjligt att öppna ytterdörren, då stormen tog i så häftigt.

Den tilltog alltmer och mer. Och vid 20.00 tiden övergick den till orkan. (37 till 40 sek.m.) Den tilltog allt mer och nådde sin max. mellan 20.30 till omkr. 23.30.

Därefter tilltog den i styrka och vid omkr. 01.00 hade den minskat betydligt i styrka. Och vid omkr. kl 02.00 hade den i stort ”dött ut”.

Stora skador anställdes och den svåraste som inträffade i Espö var att Hans Henrikssons nybyggda smedja (3 år) helt blåste omkull.

Den var helt uppförd med siporex och järntakstol med plåttak.

Det var vid 20.30 tiden det hände.

Väggarna rasade och den södra delen av takstolen vek sig över åt norra halvan av taket och lade sig på detta.

När Hans far och mor Ove och Jenny vid 23.25 tiden vid hemfärden (till St.Isie) kom in och pratade om vad som hänt ville jag till början inte tro att smedjan hade rasat - och att inget mera fanns kvar av denna.

De stannade omkr. 1/2 tim.

På morgonen fick vi bekräftelse på att smedjan ej mera fanns kvar.

Övriga- nu kända saker- om skador i Espö vill jag här lämna uppgifter på dessa, och för att börja i söder så har en 20-30 stora granar förstörts hos Oscar Göransson.

På Dalahill har en del av det nylagda plåttaket blåst av.

På Algotsbrg har en gavel till svinhuset N.V. fallit och taket härpå ligger nere och halmen som låg på ”jällen” ligger ute.

På boningslängan blåste en del av taket bort N.V. och föll på garaget, varvid detta totalförstördes.

Hos John Fransson blåste träden över uthusen och krossade två längor.

På Karlsro blåste en del av den murade södra gavlen in, och på uthusen blåste en del takplåtar bort.

Hos John Jönsson föll en port på trösklängan in.

Samma är förhåll. på Anders Sonessons gård. Där har även en del eternitplattor till trösklängans eternitbeklädnad av väggarna krossats.

På prästgården (Äspögården) föll ett stort träd (alm) över den s.v. delen av längan och skadade denna och tegeltaket.

Hos Gösta Olsson blåste en brädvägg bort, samt 2 stora graner i trädgården föll. Hos Anders Olsson blåste trösklängsportarna bort.

På kyrkan lossnade takplåtarna på tornet - vilket föranledde fru Märta Persson att ringa till kyrkovaktmästaren och tala om att de ”fick taga ner plåtarna, så att de inte föll ner och skar halsen av folk”, (Det var hennes röst man skulle höra) Och på långskeppet flög tegelpannor bort.

Hos apotekare Åberg höll halmtaken på att flyga bort.

Här på nr. 7 flög en 500 tegelpannor på den västra längan och dess västra sida, samt på boningslängan på södra samt norra sidan bort.

De föll ner med en sådan kraft, så att de vilka träffade traktorgaragens takplåtar, dessa blevo genomslagna och liknar mer eller mindre ett såll.

Träd fälldes också här, således föll de höga popplarna ”västan” till. En stor alm mellan korsen föll över vägen, spärrade denna och förstörde bl.a. staketet. Skräddareäppelträdet och plommonträd föllo också.

Knut Kristenssons garage blåste helt bort, en del av detta sitter högt uppe i trädtopparna.

Knut Hansson traktorgaragetak flög all världens väg.

Bräder på Liss Noréns trösklänga och plåtar på taket gick samma väg.

På Olivias hus höll halmtaket på att resa sin väg.

Hos Söderbergs gick de båda skorstenarna tegeltaken och plåttaket på garage- och packhus. Brandkåren fick dit och taga ner de plåttaken från el.ledningarna.

Hos Kaj Olsson blåste skorsten bort.

Hos Botvid Kihlman förstördes staket, träd o buskar.

Hos ing. Einar Olsson ett skyddsplank.

Hos Anna Jönsson ”säckade dasset ihop”, så när de på morgonen skulle besöka detta så var det endast sitsen som stod kvar förmälande vad detta ”hus” en gång hade varit.

Hos Sven Persson rasade en del av tegeltaket.

Ja, man kan nog säga att de flesta av byggnaderna i Espö fick skada i någon form.

Många träd föll, sålunda mot vägarna mot Klagstorp och Toarp, (från Espö räkn.) - poppel resp. pil. De var ej ”stivlade” och hade stora grenar.

Och i Äspögårdens park föll en stor mängd sådana, alm.

Av fruktträden som föll, var det i första hand plommon och äpplen.

Åska förek. också, liksom det gjorde för de närmaste 2 nätterna före orkanen.

Vi den färd med traktor den 8-10 , vägen Espö-Strandvägen-Beddinge Västermark-L. Beddinge by-Kjellstorp-Ö. Klagstorp (Villen)- Espö iakttags följande skador.

Albert Hansson trösklänga (L.Beddinge) hade den västra delen av denna brakat ihop.

L.Beddinge kyrka hade plåttaket lyft. Samma förhåll. på Gösta Anderssons L.Beddinge by, trösklängan, vilken även har förskjutit sig.

I St. Beddinge iakttages att på Jöns Perssons trösklänga var plåttaket och västra gavlen borta.

På Kjellstorps kyrkogård lågo stora träd kors och tvärs över gravvårdarna.

Samma var förhåll. I Jordberga allén.

I Toarp hade hela hisslogen hos Malte Hobroh Toarpsdal helt brakat samman. Inget fanns kvar här.

Hos hans granne – gården (massejins) på backen, var förhåll, detsamma med trösklängan, här stod en del av väggarna med taket var borta.

I den östra delen av längan är magasin inrymt, och detta stod helt.

På Anders Perssons gård i Toarp, hade de gamla kostallen helt brakat ihop. Halmtaket och takstolen låg långt från huset.

Hos Stamås hade den s.v. delen av trösklängan givit sig av.

På Lagerhuset i Klagstorp hade plåttaket givit sig av och pannhuset hade helt brakat ihop.

I St. Isie hade ladugården hos Erik Mårtensson helt brakat samman, och djuren blevo begravda under denna. Varför Scan fick komma och skjuta och nödslakta dessa.

På G. Petrici, Klagstrop hade den s. logporten lyft och flugit bort till kyrkogården.

På Edv. Nilssons gård, Villen, hade taket på svinhuset flugit sin kos.

Tornet på S.Åby kyrka har ”vridit” sig, så att de ej vågar, vare sig ringa i klockorna eller anv. orgelen i kyrkan.

Av de trösklängor som mer eller mindre har fallit, så är de sådana, vilka blevo byggda omkr. 1930 som äro värst utsatta. Om det var byggnadssättet som då var rådande för dessa - med tvärloge - vilket gjorde att de ej blevo” strävade och stöttande” på samma sätt som de äldre, med långloge och fock är mycket möjligt. Man kan ej heller bortse från husbocken i dessa längor, då dessa i regel byggdes med stormfällt timmer, vilket blev angripet av husbock.

Skogen i L.Beddinge finns knappast mera kvar, den har fallit.

Träden - de äldre har blåst av ca 1 m. från marken. De yngre har däremot blåst upp med roten.

(Men en vecka efter ser alla träden - som står - där bladen ännu sitter kvar och samma är sockerbetsblasten - äro rent bruna, det ser ut som en brand- eller värme har gått över dem. Men det är orkanens kraft)

Gatubelysningen på 4 korset föll ner, det dröjde ända till slutet av nov. innan en lampa blev uppsatt där igen.

Strömmen kom åter den 19-10 på kvällen.

När orkanen rasade som värst vid 20.30 tiden kom Edvin Hallberg in här.

Han sade, att han inte vågade gå under träden, utan fick gå omvägar, då han var rädd att dessa skulle falla över honom.

Samma var förhåll. när han skulle gå hem. Han fick gå genom Hilda Sams ”släppa” och trädgård. Han sade, att han inte kunde gå mot vinden, utan ”drev” bakåt. Upprätt kunde han inte stå.

Och köpman Thage Freij - Beddinge Trä & Spannmål - fick sig en luftfärd upp och ner - när han och hans granne - Sven Larsson - skulle försöka att staka ett av taken på magasinen.

Vinden tog i honom - när han gick på marken - och han var ”borta med vinden” och upp genom luften for han, föll ner framför bostadshuset efter en 100 m. färd, sönderslagen, blodig och med knäckta revben, varför han fick ”asas” in. Skorstenen ville göra honom sällskap där han låg. Efter en luftfärd föllo även denna ner och lade sig bredvid honom, där han låg på marken.

På skogarna har där även anställts stora skador, de räknar dessa i 100.000.000 kr.

Hur stora äro skadorna på byggnaderna?

i Vallby har Otto Persson trösklänga het brakat samman, och på Ernst Anderssons gård är takstolen borta på stallängan.

Tack vare transistradion kunde vi följa radions varningar med att det var livsfarligt att vistas ute, och enl. order från polisen. Då allt flög i luften, träden föll m. m. m. m.

Mycket mera skulle vara att säga om denna ”Antoinetta” orkan. Men det får räcka för tillf.

Och nu något annat!

Ja just det! Högertrafiken -

Vad nu detta skulle tjäna till?

Det skulle vara för de utländska turisternas skull, vilka komma hit. Men den - minst - 1000.000.000 kr som det lär ha kostat kunde anv. till bättre saker. T.ex. de dåliga vägarna.

Redan omkr. ett år före genomförandet började propagandan härför i så väl press, radio och TV. Och ju närmare dagen H det blev desto mer propaganda blev det, särskilt med brochyrer, radio men framförallt i T.V. Ja, det gick in genom det ena örat, och ut genom det andra.

Och så var dagen H inne, det var söndagen den 3 september kl 05.00. Mellan kl 01.00 - 04.50 rådde totalt körförbud på vägarna endast nyttotrafik och utryckningstrafiken fick fortgå som vanl.

Och på natten sattes detta H-märke ,

upp vid alla vägkorsningar, backkrön, utfart från bensinmackar o.dyl. De bilar vilka voro ute och körde på natten, skulle stanna när l var 04.50 på den vänstra sidan av vägen, och under dessa 10 min. förflytta sig över till den högra sidan av vägen.

Och hålla där stilla tills det blev 05.00 och därefter fortsätta på den H. sidan.

Högertrafiken var genomfört.

Hastighetsbegränsning genomfördes med 40 km. i tim. i tätbebyggelse och 50 på vägen.

Nu på dagen 3 mån. efter (3-12) är hastighetsbest. desamma i tätbebyggelse 40 km. på vägen 70 och motorvägen 90 km.

Många vill öka den, andra vill bibehålla de nuvarande bestämmelserna.

För det ser ut som det de fruktade skall inträffa, att de efter en tid åter skulle göra återfall till vänsterregler. Olyckorna ökar, och senast idag inträffade en svår olycka gm. totalkrock s. om Stockholm och 3 svårt skadades. Sådana olyckor finnes tyvärr flera.

Konjunkturerna faller, det bliver allt fler arbetslösa, de räknas med omkr. 100.000 under vintermån. Företag lägges ner och upphör. Rationaliseringar genomföres, och arbetarstyrkan och tjänstemannastyrkan minskar.
I mycket ser det mörkt ut, och inte minst för jordbruket och dess framtid.

I somras devalverade Finland sina mark med 30%.

Och i England sina pund med 14, 3%. Danmark sin krona med 7,6%, allt till nackdel för den svenska exporten. Kött, fläsk, ägg och smågrisar lägges i botten på prisskalan.

Skogsägarna har det besvärligt med sin avverkning, då inga köpare till virke finnes och priserna äro mycket låga.

Regeringen har det säkert också besvärligt, med detta är ju inte att undra på.

Nu är det snart ett år sedan vi blevo Trelleborgare. Före sammanslagningen, ja då gjordes uttalanden från alla håll och kanter, böcker utgavs och allt prisades till det bästa. Huru bra det skulle bliva!

Innan året är till ända tycks inte allt vara så bra. Det förefaller som det börjar ”gnissla” på sina håll. Det är närmast om anslag f.n. som ”staborna” åt vänster inte vill bevilja. Anslag, vilka de gamla tidigare kommunerna har beviljat.

Det förefaller, som där skall komma politik in i det kommande nu! Tyvärr.

Framtiden får utvisa detta.

På grund av utsläpp från olika industrier av avloppsvatten i en del insjöar uppåt landet, så har fiskeförbud införts i dessa sjöar på grund av kvicksilverförgiftning. Och i Paris har statsrådet K. Wickman vid ett föredrag vid en kongress därstädes framhållit, att svavelmängden i södra Sverige har ett överskott av svavel i luften, som med 4% överstiger den övre gränsen för folkhälsan. Svaveln medföljer vinden från de väst europeiska industriområden.

Idag 5-12 är det åter storm, enl. radion råder det orkan på Österlen, i Jerrestad har taket på en lada blåst bort, och i Simrishamn har träden fallit över bilar bl. a.

Och hela Östersjön är på väg att bliva ett ”lortvatten”. Undersökn. att förhindra detta ska påbörjas.

Torparen/Barbro Espert